Rapport
2019-03-18
GNN 2019/30-62

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK
Utredning och tillsyn
Karin Ottander

Rapportering av alliansuppdrag - Alla gymnasieprogram ska ge högskolebehörighet

Inledning

Gymnasieskolan lägger förutsättningarna för unga människors möjligheter att nå sina livsmål och ska förbereda för vidare studier eller arbete. I den politiska inriktningen för Täby kommun under mandatperioden 2019-2022 framkommer det att alla gymnasieprogram på Åva gymnasium ska ge högskolebehörighet.

I och med att *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011* (Gy 2011) antogs skedde en omfattande förändring av Sveriges gymnasieutbildning, därav bland annat att den obligatoriska grundläggande högskolebehörigheten på yrkesprogrammen togs bort.

På Åva gymnasium har man dock tagit ett beslut om att de elever som går ett yrkesprogram ska ges möjlighet att inom ramen för programmets 2500 poäng erhålla grundläggande högskolebehörighet tillsammans med sin yrkeskompetens. De elever som önskar välja bort de kurser som ger grundläggande högskolebehörighet kan ersätta dessa med andra kurser lämpliga för programmet. I den politiska inriktningen för Täby kommun under mandatperioden 2019-2022 framhålls denna möjlighet vara viktig för den enskilde eleven och en möjlighet som ska bevaras.

För att få grundläggande högskolebehörighet måste en elev ha:

- examen från ett högskoleförberedande program, eller
- yrkesexamen med godkänt betyg (lägst E) i svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3 och i engelska 6.

Förutom kravet om grundläggande behörighet för högskolestudier har många högskoleutbildningar även särskilda förkunskapskrav som är kopplade till utbildningens innehåll. Majoriteten av alla högskoleutbildningar kräver *särskild behörighet* vilket i de flesta fall innebär att eleven måste ha läst vissa gymnasiekurser.

Utbildningens innehåll och omfattning

I Gymnasieförordningen (2010:2039) framgår det att ett nationellt program inom gymnasieskolan består av:

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen

- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Alla nationella program har ett visst antal poäng för kurser inom programfördjupningar. Dessa kurser ska komplettera och fördjupa de programgemensamma ämnena och ska ge eleverna möjlighet till att profilera eller specialisera sig inom ett visst kunskapsområde. Vilka kurser som kan erbjudas som programfördjupning ser olika ut från program till program. Det är Statens skolverk som meddelar föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning inom ett visst program. Huvudmannen beslutar dock vilka av dessa kurser som ska erbjudas som programfördjupning.

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar även om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val. Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen, minst en kurs i estetiska ämnen, samt de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

De gymnasie- och programgemensamma ämnena är obligatoriska för alla elever på ett yrkesprogram. Bland de kurser som erbjuds som fördjupning inom programmet samt kurser inom det individuella valet ges dock eleverna möjlighet till val mellan kurser.

Enligt Gymnasieförordning (2010:2039) har en elev på ett yrkesprogram rätt att läsa kurser för grundläggande behörighet utanför programmet som så kallade utökade kurser och därmed läsa på mer är heltid.

Yrkesprogram på Åva gymnasium

Inom gymnasieskolan finns 12 nationella yrkesprogram. Åva gymnasium erbjuder fyra av dessa yrkesprogram, barn- och fritidsprogrammet, el- och energiprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet.

På Åva gymnasium finnas det en uttänkt, tydlig och färdig bana för de yrkeselever som önskar erhålla grundläggande behörighet tillsammans med sin yrkeskompetens. I och med att skolan även har högskoleförberedande program och således de lärare som behövs finns det goda förutsättningar att erbjuda de kurser som behövs i engelska och svenska för att alla ska kunna få högskolebehörighet.

På Åva gymnasium finns fem studie- och yrkesvägledare som är specialiserade på de olika programmen. En stor del av studie- och yrkesvägledarnas arbete går ut på att stödja och stärka eleverna i processen att göra rätt val inför framtida studier och jobb. Stor vikt läggs även vid att motivera skolans yrkeselever att göra de kursval som leder till grundläggande högskolebehörighet samtidigt som de informeras om vilka andra alternativ som finns. För att informationen ska nå alla elever görs klassrumsbesök i samtliga klasser i årskurs 1 och i årskurs 2 då det är dags för eleverna att göra sina kursval.

Samtliga studie- och yrkesvägledare vid Åva gymnasium deltar på Dantemässan, Gymnasiemässan i Älvsjö och skolans *Öppet hus*, som är tre till antalet. I dessa sammanhang betonas skolans upplägg som innebär att eleverna på yrkesprogrammen erbjuds grundläggande högskolebehörighet tillsammans med yrkeskompetens.

I samtliga marknadsföringsmaterial uppmuntras till högskolestudier och betonas att eleverna får grundläggande högskolebehörighet på Åva gymnasiums yrkesprogram. I materialet nämns även att eleven kan välja bort de kurser som ger grundläggande högskolebehörighet och ersätta dessa med andra kurser lämpliga för programmet.

Vidare sker mycket kontakt med studie- och yrkesvägledare på grundskolor i nordostregionen för att förklara yrkesprogrammens upplägg på Åva gymnasium så att studie- och yrkesvägledarna kan ge korrekt information om grundläggande och särskild högskolebehörighet kopplat till olika programval till de grundskolelever som står inför att göra sina gymnasieval.

Inför läsåret 2017/2018 gjordes en insats, genom bland annat nytt informationsmaterial och förtydligande av kursplaner på skolans hemsida i syfte att på ett än mer tillgängligt sätt tydliggöra hur elever på yrkesprogrammen ska använda sina poäng för att erhålla grundläggande högskolebehörighet. Arbetssätten ger god effekt, Åva gymnasiums studie- och yrkesvägledarna vittnar om att samtliga elever på yrkesprogrammen känner till sina möjligheter samt vilka kursval de behöver göra för att erhålla grundläggande högskolebehörighet tillsammans med sin yrkeskompetens.

På Åva gymnasium pågår ett arbete med att utveckla studie- och yrkesvägledningen inom vilket det ingår att säkerställa att alla elever får göra studiebesök på minst en högskola. För yrkesprogrammen kommer studiebesöken ske på högskolor med utbildningar som programmet är riktat mot. I dagsläget pågår en översyn av yrkesprogrammens kursplaner och elevernas valblanketter i syfte att stimulera och motivera skolans yrkeselever att göra de kursval som leder till grundläggande högskolebehörighet. Vidare utformas det på huvudmannanivå riktlinjer för studie- och yrkesvägledare där informationskravet avseende grundläggande och särskild högskolebehörighet tydliggörs.

De tre tabellerna nedan redogör för andelen samt antalet avgångselever på skolans yrkesprogram som år 2016, 2017 och 2018 som erhöll grundläggande högskolebehörighet tillsammans med sin yrkeskompetens.

Utbildning	Avgångsår	Antal elever	Andel elever med grundläggande behörighet	Antal elever med grundläggande behörighet
Barn- och fritidsprogrammet	2018	19	53 %	10

El- och energiprogrammet	2018	36	36 %	13
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	2018	9	33 %	3
Vård- och omsorgsprogrammet	2018	16	56 %	9
Summa		**80**	**44 %**	**35**

Utbildning	Avgångsår	Antal elever	Andel elever med grundläggande behörighet	Antal elever med grundläggande behörighet
Barn- och fritidsprogrammet	2107	16	44 %	7
El- och energiprogrammet	2017	30	37 %	11
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	2017	17	47 %	8
Vård- och omsorgsprogrammet	2017	17	65 %	11
Summa		**80**	**46 %**	**37**

Utbildning	Avgångsår	Antal elever	Andel elever med grundläggande behörighet	Antal elever med grundläggande behörighet
Barn- och fritidsprogrammet	2106	10	30 %	3

El- och energiprogrammet	2016	35	63 %	22
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	2016	19	16 %	3
Vård- och omsorgsprogrammet	2016	18	72 %	13
Summa			**50 %**	**41**

I tabellen nedan redogörs för de val eleverna på de olika yrkesprogrammen behöver göra för att erhålla grundläggande högskolebehörighet tillsammans med sin yrkeskompetens inom ramen för programmets 2500 poäng.

Utbildning	Val av programfördjupnings-kurser	Val av kurser inom det individuella valet
Barn- och fritidsprogrammet		*Engelska 6* (100 poäng)
El- och energiprogrammet		*Svenska 2+3* (200 poäng)
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	*Engelska 6* istället för *Entreprenörskap* (100 poäng)	*Svenska 2 + 3* (200 poäng)
Vård- och omsorgsprogrammet	*Svenska 3* istället för *Mental träning* (100 poäng)	*Engelska 6* (100 p)

Tabellen nedan redogör för huruvida de kurser som ger grundläggande högskolebehörighet *får* respektive *inte får* erbjudas som en programfördjupningskurs på Åva gymnasiums yrkesprogram. Tabellen redogör även för hur kursutbudet ser ut på respektive yrkesprogram

Utbildning	Svenska 2 & 3	Engelska 6
Barn- och fritidsprogrammet	Svenska 2 är en programgemensam kurs. Svenska 3 får erbjudas som programfördjupning och detta görs i dagsläget.	Får inte erbjudas som programfördjupning utan behöver väljas till/väljas bort som individuellt val.
El- och energiprogrammet	Får inte erbjudas som programfördjupning utan behöver väljas till/väljas bort som individuellt val.	Får erbjudas som programfördjupning och detta görs i dagsläget.
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	Får inte erbjudas som programfördjupning utan behöver väljas till/väljas bort som individuellt val.	Får erbjudas som programfördjupning och detta görs i dagsläget
Vård- och omsorgsprogrammet	Svenska 2 är en programgemensam kurs. Svenska 3 får erbjudas som programfördjupning och detta görs i dagsläget.	Får erbjudas som programfördjupning men detta görs inte i dagsläget utan erbjuds som en kurs inom det individuella valet.